

Strasbourg, den 26. September 2007

ECRML (2007) 6

DEN EUROPÆISKE PAGT OM REGIONALE SPROG ELLER MINDRETALSSPROG

Anvendelse af pagten i Danmark

Anden overvågningsrunde

- A. Ekspertkomitéens rapport om pagten**
- B. Henstillinger fra Europarådets Ministerkomité om Danmarks anvendelse af pagten**

Den europæiske sprogpagt indeholder bestemmelser om en kontrolfunktion for at evaluere, hvordan pagten anvendes i en kontraherende stat med henblik på, når dette er nødvendigt, at fremsætte henstillinger om forbedringer af pågældende stats lovgivning, politik og praksis. Det centrale element i denne procedure er Ekspertkomitéen, som er etableret i henhold til pagtens artikel 17. Det primære formål med komitéen er at undersøge den reelle situation vedrørende regionale sprog eller mindretalssprog i pågældende stat, at rapportere til Ministerkomitéen om komitéens evaluering af en kontraherende stats overholdelse af sine forpligtelser samt, når det er passende, at opfordre pågældende stat til at øge niveauet for sin indsats.

For at lette den opgave har Ministerkomitéen i henhold til artikel 15.1 fastlagt nogle elementer for de periodiske rapporter, som en kontraherende stat skal forelægge Generalsekretæren. Rapporten skal offentliggøres af den pågældende stat. Det kræves, at staten gør rede for den konkrete anvendelse pagten og for den generelle politik vedrørende de sprog, der er beskyttet under Afsnit II, og at staten mere detaljeret redegør for alle foranstaltninger truffet i henhold til de bestemmelser, der er valgt for hvert sprog, der er beskyttet i henhold til pagtens Afsnit III. Komitéens første opgave er derfor at undersøge de oplysninger, der er indeholdt i den periodiske rapport om alle relevante regionale sprog eller mindretalssprog på den pågældende stats område.

Komitéens opgave er at evaluere eksisterende love, regler og aktuel praksis, som finder anvendelse i hver stat i relation til regionale sprog eller mindretalssprog. Komitéen har tilrettelagt sit arbejde i overensstemmelse hermed. Komitéen indsamler oplysninger fra relevante myndigheder og fra uafhængige kilder i staten med henblik på at få et redeligt og afbalanceret overblik over den faktiske sprogsituation. Efter en foreløbig undersøgelse af en periodisk rapport stiller komitéen om nødvendigt et antal spørgsmål til pågældende stat om forhold, som anses for uklare eller mangelfuldt redegjort for i selve rapporten. Denne skriftlige procedure følges almindeligvis af et besøg af en delegation fra komitéen i den pågældende stat. Under dette besøg møder delegationen instanser og sammenslutninger, hvis arbejde har tæt tilknytning til brugen af de relevante sprog, og konsulterer myndighederne om spørgsmål, som komitéen er blevet gjort opmærksom på.

Efter denne proces vedtager komitéen sin egen rapport. Denne rapport forelægges Ministerkomitéen sammen med forslag til henstillinger, som Ministerkomitéen kan beslutte at tilstille pågældende stat.

INDHOLD

A.	Eksperthøjteens rapport om pagtens anvendelse i Danmark.....	4
	Kapitel 1 - Baggrund.....	4
	1.1. Danmarks ratificering af pagten	4
	1.2. Eksperthøjteens arbejde	4
	1.3. Præsentation af situation for regionale sprog eller mindretalsprog i Danmark: opdatering	5
	1.4. Generelle spørgsmål på baggrund af evalueringen af pagten i Danmark	6
	Kapitel 2 - Eksperthøjteens evaluering med hensyn til pagtens Afsnit II og III.....	8
	2.1. Evaluering med hensyn til pagtens Afsnit II	8
	2.2. Evaluering med hensyn til pagtens Afsnit III	12
	Kapitel 3 - Konklusioner	22
	3.1. Eksperthøjteens konklusioner med hensyn til de danske myndigheders reaktion på Ministerhøjteens henstillinger.....	22
	3.2. Eksperthøjteens resultater i anden overvågningsperiode.....	23
	Bilag I: Ratificeringsinstrument	25
	Bilag II: Kommentarer fra de danske myndigheder	26
B.	Henstilling fra Europarådets Ministerhøjte vedrørende Danmarks anvendelse af pagten	27

A. Ekspertkomitéens rapport om pagtens anvendelse i Danmark

Vedtaget af Ekspertkomitéen den 28. marts 2007
og forelagt Europarådet Ministerkomité
i henhold til pagtens artikel 16

Kapitel 1 Baggrund

1.1. Danmarks ratificering af pagten

1. Danmark underskrev den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog (herefter pagten) den 5. november 1992. Den 24. november 1999 fremsatte udenrigsministeren forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratificering af pagten (beslutningsforslag nr. B 50). Den 29. maj 2000 anerkendte Folketinget ratificeringen. Ratificeringsinstrumentet blev deponeret i Europarådet den 8. september 2000. Pagten trådte i kraft i Danmark den 1. januar 2001.
2. Ratificeringsinstrumentet er vedhæftet denne rapport som bilag I. Instrumentet præciserer, at pagten vil finde anvendelse på tysk, for så vidt angår det tyske mindretal i Sønderjylland. På tidspunktet for ratificering fremsatte de danske myndigheder en erklæring vedrørende færøsk og grønlandsk. På grundlag af hjemmestyrelovgivningen for Færøerne og Grønland erklærede Danmark, at regeringen ikke har til hensigt at fremsende periodiske rapporter angående disse sprog. Ekspertkomitéen fortolker erklæringen således, at den dækker sprogene i de områder, hvor hjemmestyrelovgivningen finder anvendelse.
3. Pagtens artikel 15, stykke 1 fastslår, at parterne skal fremsende rapporter hvert tredje år i en form, som foreskrives af Ministerkomitéen¹. De danske myndigheder fremsendte deres anden periodiske rapport til Europarådets generalsekretær den 26. april 2006.
4. I sin foregående rapport om Danmark (ECRML (2004) 2), skitserede Ekspertkomitéen særlige områder, hvor de juridiske rammer, politikker og praksis kunne forbedres. Ministerkomitéen tog Ekspertkomitéens rapport til efterretning og vedtog henstillinger (RecChL (2004) 2), som blev tilstillet de danske myndigheder.

1.2. Ekspertkomitéens arbejde

5. Denne anden evalueringsrapport er baseret på oplysninger fra Danmarks anden periodiske rapport og på interviews med repræsentanter for regionale og mindretalssprog i Danmark samt de danske myndigheder under et besøg i landet 24.-26. oktober 2006. Ekspertkomitéen fik et antal kommentarer fremsat i henhold til pagtens artikel 16, stykke 2 fra instanser og sammenslutninger, som er lovligt etableret i Danmark.
6. Ekspertkomitéen blev informeret om et brev sendt til Europarådets generalsekretær om et antal spørgsmål vedrørende den danske ø Bornholm, hvoriblandt ønsket om at det sprog, der tales på Bornholm, bliver defineret som et særskilt sprog. Ekspertkomitéen modtog imidlertid ikke andre oplysninger om dette spørgsmål under denne overvågningsrunde. Myndighederne oplyste desuden, at de ikke har modtaget nogen sådan anmodning. På den baggrund besluttede Ekspertkomitéen, at komitéen ikke ville behandle spørgsmålet i nærværende rapport.
7. I nærværende anden evalueringsrapport vil Ekspertkomitéen fokusere på de bestemmelser og forhold, der blev fremhævet i den første evalueringsrapport som anledning til særlige problemer. Komitéen vil især evaluere, hvordan danske myndigheder har reageret på de forhold, der blev påpeget af Ekspertkomitéen, og, når dette er relevant, på de henstillinger, der blev fremsat af Ministerkomitéen. Rapporten vil først præcisere kerneelementerne vedrørende hvert forhold. Dernæst

¹ MIN-LANG (2002) 1 Rammer for periodiske rapporter som vedtaget af Europarådets Ministerkomité.

refereres til den tekst i den første rapport, hvor der er redegjort for Ekspertkomitéens overvejelser², før de danske myndigheders reaktion evalueres. Ekspertkomitéen vil også se på de nye forhold, som kom frem under anden overvågningsrunde.

8. Nærværende rapport indeholder detaljerede observationer, som de danske myndigheder opfordres til at inddrage i deres overvejelser i forbindelse med udviklingen af politik med hensyn til regionale sprog eller mindretalssprog. På grundlag af disse detaljerede observationer har Ekspertkomitéen også lavet en liste over generelle forslag til en ny række henstillinger, der kan tilstilles Danmark af Ministerkomitéen i henhold til pagtens artikel 16, stykke 4.

9. Rapporten er baseret på den politiske og juridiske situation på tidspunktet for Ekspertkomitéens besøg i Danmark, medmindre andet udtrykkeligt er anført i teksten.

10. Rapporten blev vedtaget af Ekspertkomitéen den 28. marts 2007.

1.3. Præsentation af situation for regionale sprog eller mindretalssprog i Danmark: opdatering

11. Ekspertkomitéen henviser til de relevante steder i den første evalueringsrapport (stykke 8-15) for så vidt angår en grundlæggende præsentation af situationen for regionale sprog eller mindretalssprog i Danmark.

12. Danmark har vedtaget eller ændret et antal love, som har indflydelse på situationen for tysktalende, siden Ekspertkomitéens seneste evaluering. Disse er opregnet i Danmarks anden periodiske rapport, og det drejer sig om følgende:

- Lov nr. 374 af 28. maj 2003 om etnisk ligebehandling;
- Lov nr. 400 af 1. juni 2005 om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Paragraf 11 a i Serviceloven er indarbejdet i Bekendtgørelse af lov om social service nr. 1187 af 7. december 2005, som er bilagt nærværende rapport (Bilag 4));
- Lov nr. 602 af 24. juni 2005 om erhvervsfremme
- Lov nr. 576 af 24. juni 2005 om Dagbladsnævnet
- Bekendtgørelse nr. 828 af 29. august 2005 om kommunens tilskud til brug for dagtilbud til børn, forældrenes egenbetaling og fripladstilskud m.v.;
- Bekendtgørelse nr. 869 af 16. september 2005 om fremme af det tyske mindretal i Sønderjyllands repræsentation m.v. i Haderslev, Sønderborg, Tønder og Aabenraa Kommuner;
- Bekendtgørelse nr. 1439 af 15. december 2005 om lokal radio- og fjernsynsvirksomhed
- Lov nr. 1426 af 21. december 2005 om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

Kommunalreform

13. Som en del af en kommunal og administrativ reform, som trådte i kraft den 1. januar 2007, blev de 23 tidligere kommuner i Sønderjylland slået sammen i fire større enheder. De nye kommuner er Aabenraa, Haderslev, Tønder og Sønderborg.

14. Samtidig blev amterne ophævet, og der blev etableret fem nye regioner herunder Region Syddanmark, som er relevant for de tysktalende. Regionerne har kompetence inden for sundhed og regional udvikling. Alle andre sektorer bliver enten administreret af kommunerne eller direkte af staten.

15. Mange af de ovennævnte lovgivningsmæssige ændringer relaterer til foranstaltninger truffet af de danske myndigheder for at sikre de tysktalendes interesser i Sønderjylland i forbindelse med kommunalreformen. Det gælder ordninger med hensyn til det tyske mindretals repræsentation i de fire nye kommuner (Bekendtgørelse nr. 869 af 16. september 2005), som exceptionelt fastsætter minimumsantallet af medlemmer af byråd til 31 (i stedet for 25). Desuden har det tyske mindretal ret til en delegeret, hvis mindretallet ikke opnår et mandat, men opnår mindst 25 % af det antal stemmer, der svarer til den laveste kvotient, som har udløst et mandat ved et kommunalvalg. Disse

² De bokse, der var i den første evalueringsrapport, optræder som understregede sætninger i nærværende anden rapport.

repræsentanter har ikke stemmeret, men har i øvrigt alle de samme rettigheder som øvrige byrådsmedlemmer, såsom at kunne fremsætte forslag. Mindretallet har også en observatørpost i det regionale vækstforum.

16. Myndighederne har også truffet foranstaltninger til at sikre kommunale bevillinger til tyske sociale og kulturelle aktiviteter og især til pasningsordninger for børn (jvf. stykke 57 – 62 nedenfor).

17. Under besøget blev Ekspertkomitéen oplyst om, at etableringen af de nye kommuner forløb glat. Alligevel var de tysktalende af den opfattelse, at det ville være en udfordring for de nye kommuner at harmonisere de meget forskellige niveauer, der har været, når det gælder muligheden for at bruge tysk i de tidligere kommuner. Ekspertkomitéen håber, at de nye kommuner vil benytte denne lejlighed til at forbedre deres service på tysk inden for deres område.

18. Ekspertkomitéen fremhæver de danske myndigheder for de positive foranstaltninger truffet i forbindelse med reformprocessen og for den opmærksomhed, der er udvist overfor de tysktalendes bekymringer, noget som også værdsættes meget af disse. Ekspertkomitéen mener, at dette er i fuld overensstemmelse med pagtens ånd og med de henstillinger, som Europarådets Ministerkomité har tilstillet Danmark (RecCh(2004)2, nr. 3).

1.4. Generelle spørgsmål på baggrund af evalueringen af pagten i Danmark

19. Ekspertkomitéen værdsætter det fremragende samarbejde med de danske myndigheder om tilrettelæggelse af komitéens besøg. Komitéen værdsætter ligeledes, at Danmarks anden periodiske rapport indeholder reaktioner på de observationer og henstillinger, der er indeholdt i Ekspertkomitéens første evalueringsrapport. Men komitéen vil gerne have mere detaljerede oplysninger om Danmarks efterlevelse af visse forpligtelser under Afsnit II i den næste periodiske rapport.

Pagtens anvendelsesområde

20. De danske myndigheder fastholder, at pagten kun finder anvendelse på det tyske sprog i Sønderjylland. I sin første evalueringsrapport rejste komitéen spørgsmålet om, hvorvidt definitionen af regionale sprog eller mindretalssprog i pagtens artikel 1a omfatter grønlandsk, færøsk og romani, hvilket ville medføre en forpligtelse for Danmark til at anvende bestemmelserne i pagtens Afsnit II på disse sprog i overensstemmelse med pagtens artikel 2, stykke 1.

21. Med hensyn til grønlandsk og færøsk henviser Ekspertkomitéen til de relevante stykker i komitéens første evalueringsrapport (jvf. stykke 13 til 14 og 22 til 27).

22. Hjemmestyreordninger har skabt en særlige status for Grønland og Færøerne, som svarer til Ålandsøernes situation i Finland. Det er for eksempel almindeligvis muligt at tiltræde internationale aftaler med virkning alene for Danmark, således at Grønland og Færøerne uafhængigt kan træffe beslutning om, i hvilket omfang pågældende aftaler skal gælde for dem³. Endvidere har Grønland og Færøerne en høj grad af selvstyre via demokratisk valgte forsamlinger. Grønlandsk og Færøsk er officielle sprog, der bliver talt af et stort flertal i de pågældende områder. Ved ratificeringen besluttede hjemmestyremyndighederne, at den grad af beskyttelse, grønlandsk og færøsk havde i kraft af de respektive hjemmestyreordninger, allerede var tilfredsstillende. Derfor erklærede Danmark ved ratificeringen, at pagten ikke skulle finde anvendelse for disse to sprog.

23. I sin første evalueringsrapport opfordrede Ekspertkomitéen de danske myndigheder til at tage ny kontakt med de færøske og grønlandske hjemmestyremyndigheder vedrørende en mulig udvidelse af pagtens anvendelsesområde til hjemmestyreområderne.

24. I forbindelse med det andet besøg oplyste en repræsentant fra Udenrigsministeriet Ekspertkomitéen om, at efter fornyet kontakt havde de færøske myndigheder udtrykt, at de ikke var interesseret i en eventuel udvidelse af pagtens anvendelsesområde til Færøerne, hvorimod de grønlandske myndigheder meddelte, at de ønskede at overveje spørgsmålet. De danske myndigheder vil følge Grønlands beslutning i sagen. Ekspertkomitéen er indstillet på at respektere hjemmestyrets beslutning, men håber, at Grønland vil acceptere, at pagtens anvendelse udvides til at omfatte

³ Noter om hjemmestyreordninger for Færøerne og Grønland, Statsministeriet, 10. marts 2006

Baggrund

grønlandsk. Efter Ekspertkomitéens opfattelse vil inddragelse af de grønlandske erfaringer med sprogbeskyttelse være en berigelse for pagtens funktion og være et aktiv for beskyttelsen af regionale sprog eller mindretalssprog i Europa.

25. Der foreligger ikke nogen præcise oplysninger om den traditionelle forekomst af grønlandsk og færøsk i Danmark. I henhold til supplerende oplysninger fra den danske regering begyndte grønlandere i meget begrænset antal at tage midlertidigt ophold i Danmark med henblik på uddannelse fra begyndelsen af det 19. århundrede, hvorimod der ikke foreligger oplysninger om, hvornår færinger begyndte at komme til Danmark. Foreliggende statistiske oplysninger afspejler antallet af personer, der er født i Grønland (13.134) og Færøerne (9.510) og bosiddende i Danmark og ikke antallet af personer, der benytter de pågældende sprog. Ekspertkomitéen blev også informeret om et antal uddannelsesmæssige og kulturelle tilbud på grønlandsk og færøsk. Men Ekspertkomitéen har ikke fået tilstrækkelige oplysninger til at være i stand til at vurdere, om grønlandsk og færøsk skal anses for at høre under pagtens Afsnit II i Danmark, og komitéen opfordrer myndighederne til at forelægge sådanne oplysninger i deres næste periodiske rapport.

26. I sin første evalueringsrapport nævnte Ekspertkomitéen også spørgsmålet om den traditionelle tilstedeværelse af romani i Danmark, som ekspertkomitéen havde fået modstridende oplysninger om i forbindelse med den første overvågningsrunde.

27. Skønt de danske myndigheder oplyser, at de ikke er i stand til at forelægge yderligere faktuelle oplysninger om tilstedeværelse af romaer i Danmark på grund af mangel på statistiske oplysninger, erklærer de i deres anden periodiske rapport, at de ikke anser romani for at være et mindretalssprog under pagten på grund af fraværet af langvarig og kontinuerlig tilknytning til Danmark. Men i lyset af manglen på statistiske oplysninger er det faktuelle grundlag for denne erklæring ikke klart for Ekspertkomitéen, som bemærker, at romani er blevet anerkendt som et mindretalssprog af alle andre kontraherende stater i regionen.

28. På grund af uforudsete omstændigheder var den inviterede repræsentant for romaerne desværre ikke i stand til at mødes med Ekspertkomitéen under komitéens besøg. I henhold til yderligere oplysninger fremlagt af de danske myndigheder efter besøget, har der boet romaer i Danmark fra omkring år 1500. De var ikke velkomne i kongeriget, og hovedparten forlod siden landet og efterlod kun en lille gruppe på skønsmæssigt 200 ved slutningen af 1960'erne. De romaer, der bor i Danmark i dag, er kommet fra forskellige lande på forskellige tidspunkter. Nogle kom som gæstearbejdere omkring 1970, men andre kom som flygtninge under krigen i det tidligere Jugoslavien. Et uofficielt skøn peger på, at der bor 2000 romaer i Danmark. Nogle af disse romaer har fået dansk statsborgerskab.

29. På denne baggrund mener Ekspertkomitéen, at spørgsmålet om traditionel og vedvarende tilstedeværelse af romani i Danmark afhænger af, om de skønsmæssigt 200 romaer ved slutningen af 1960'erne talte romani, eller om de sprogligt var assimilerede. Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at undersøge dette spørgsmål nøje, om nødvendigt med ekspertbistand, og til at tage det op i den næste periodiske rapport.

Kapitel 2 Ekspertkomitéens evaluering med hensyn til pagtens Afsnit II og III

2.1. Evaluering med hensyn til pagtens Afsnit II

30. Ekspertkomitéen vil fokusere på de bestemmelser i Afsnit II, som blev fremhævet i den første rapport, fordi de gav anledning til særlige problemer. I den foreliggende rapport kommenterer komitéen således ikke bestemmelser, som ikke har givet anledning til væsentlige spørgsmål i forbindelse med den første rapport, og som Ekspertkomitéen ikke har modtaget nye oplysninger om, der giver anledning til en revurdering af deres gennemførelse. Disse bestemmelser er følgende:

Artikel 7, stykke 1.a (jvf. stykke 32 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 1.e (jvf. stykke 38 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 1.f (jvf. stykke 39 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 1.g (jvf. stykke 40 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 1.h (jvf. stykke 41 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 1.i (jvf. stykke 42 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 2 (jvf. stykke 43 i den første evalueringsrapport)
Artikel 7, stykke 5 (jvf. stykke 49 i den første evalueringsrapport)

Artikel 7

"Stykke 1

Med hensyn til regionale sprog eller mindretalssprog inden for de områder, hvor sådanne sprog bruges, og under hensyntagen til hvert sprogs situation, skal parterne basere deres politikker, lovgivning og praksis på følgende mål og principper:

b ***respekt for hvert regionale sprogs eller mindretalssprogs geografiske område for at sikre, at eksisterende eller nye administrative opdelinger ikke er til hinder for at fremme det pågældende regionale sprog eller mindretalssprog;"***

31. I forbindelse med sin førte evalueringsrapport (jvf. stykke 33-34) var Ekspertkomitéen blevet informeret om planer for lokale og regionale administrative reformer i Danmark og om de tysktalendes bekymringer vedrørende indvirkningen af disse forandringer på deres kulturelle identitet og udvekslingen over grænsen med Tyskland.

32. Den planlagte kommunalreform er nu gennemført (jvf. stykke 13-18 ovenfor). Ekspertkomitéen bemærker, at de tysktalende er blevet hørt i løbet af processen, og at deres ønsker og behov er blevet nøje overvejet af myndighederne. Dette har ført til nogle særlige løsninger for at sikre de tysktalendes interesser i Sønderjylland. Ekspertkomitéen ser positivt på denne udvikling og værdsætter de danske myndigheders eksemplariske indstilling i forbindelse med denne proces.

" c ***behov for resolut handling for at fremme regionale sprog eller mindretalssprog med henblik på beskyttelsen deraf;"***

33. Beslutsom indsats for at fremme regionale sprog eller mindretalssprog med henblik på at sikre dem er noget, som omfatter flere aspekter, herunder skabelse af juridiske rammer for at fremme regionale sprog eller mindretalssprog, etablering af instanser, som har ansvar på dette område samt tilvejebringelse af de nødvendige økonomiske ressourcer (jvf. ligeledes den anden evalueringsrapport om gennemførelsen af pagten i Tyskland, ECRML (2006) 1, stykke 24).

34. Danmark har ikke en formel sprogpolitik, når det gælder beskyttelse og fremme af tysk i Danmark. Men Ekspertkomitéen bemærker, at de juridiske og institutionelle rammer i Danmark og de økonomiske ressourcer, som står til rådighed for de tysktalendes organisationer i Danmark, gør det muligt for disse organisationer at gøre den fornødne indsats for at vedligeholde dette sprog. Den

særlige behandling af det tysktalende mindretal i forbindelse med kommunalreformen viser også, at Danmark erkender behovet for beslutsom indsats for at sikre sproget tysk i Sønderjylland.

“ d mulighed for at lette og/eller fremme brugen af regionale sprog eller mindretalssprog, såvel i skrift og tale som i offentlige og private anliggender;”

35. I sin første evalueringsrapport fastslog Ekspertkomitéen, at brugen af tysk i det offentlige liv uden for det tyske mindretals organisationer så ud til at være meget begrænset (jvf. stykke 36-37). Ekspertkomitéen var ikke blevet oplyst om nogen foranstaltning, der var vedtaget eller planlagt af de danske myndigheder for aktivt at fremme tysk i sådanne sammenhænge. Derfor opfordrede Ekspertkomitéen Danmark til at træffe foranstaltninger med henblik på at lette og/eller opmuntre brugen af tysk i det offentlige liv i Sønderjylland.

36. I den anden overvågningsrunde fik Ekspertkomitéen oplysninger fra de tysktalende og fra myndighederne om, at der truffet et antal foranstaltninger for at lette brugen af tysk i det offentlige liv i Sønderjylland, herunder foranstaltninger truffet af Statsamtet i Sønderjylland (jvf. stykke 73 – 76 nedenfor).

37. Ekspertkomitéen er blevet oplyst om, at Indenrigs- og sundhedsministeren i juni 2006 sendte skrivelser til de fire udvalg, der var ansvarlige for at etablere de nye kommuner i Sønderjylland og til Sønderjyllands Amt, hvori de opfordredes til at gøre det muligt at bruge tysk i forbindelse med kommunalreformen i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser. Ekspertkomitéen er opmærksom på, at skrivelserne ikke er bindende, men værdsætter alligevel de centrale myndigheders indsats med henblik på at vejlede lokale og regionale myndigheder og håber, at denne opfordring vil føre til konkrete resultater med hensyn til at fremme brugen af tysk i det offentlige liv.

38. Et særligt prisværdigt initiativ i det sønderjyske/slesvigske områder er projektet sprogfokus/sprachfokus⁴, som søger at fremme brugen af tysk i Sønderjylland og af dansk i Sydslesvig. Projektet er finansieret af EU-midler i perioden juli 2005 til juni 2008. I forbindelse med besøget blev komitéen informeret om, at inden for rammerne af dette projekt ville ansatte i den nye Haderslev kommune få samtaleundervisning i tysk og desuden særlige sprogkurser med relation til områderne ægteskab, social sikkerhed, byggetilladelser osv. Projektet omfatter også udveksling af offentligt ansatte med tilsvarende myndigheder i Tyskland.

39. Et særligt bemærkelsesværdigt initiativ inden for rammerne af dette projekt er en kampagneuge, som blev organiseret i november 2006 under protektion af Prinsesse Benedikte af Danmark og formanden for landdagen i Schleswig-Holstein og med deltagelse af de tysktalendes organisationer i Danmark. Kampagnen blev kaldt “Tysk på en uge” og omfattede aktiviteter i byer, hos myndigheder, i firmaer, skoler og børnehaver med opfordring til deltagere om at lære tysk.

40. Et væsentligt område af det offentlige liv, hvor brugen af tysk er begrænset i Danmark er radio og tv. Ekspertkomitéen henviser til sin evaluering under de relevante artikler af Afsnit III (jvf. stykke 77 – 87 nedenfor).

”Stykke 3

Parterne forpligter sig til, med passende midler, at fremme en fælles forståelse mellem alle sproggrupper i landet og herunder navnlig sørge for, at respekt, forståelse og tolerance i relation til regionale sprog eller mindretalssprog indgår i deres landes uddannelsesmæssige mål, samt tilskynde massemedierne til at forfølge samme målsætning.”

41. Ekspertkomitéen minder om, at det omfang, i hvilket et mindretalssprog bliver fremmet eller beskyttet, på mange måder afspejler tilgang og opfattelse blandt talere af flertalssproget, og at en øget bevidsthed om forholdene blandt flertallet derfor er af yderste vigtighed. Som det antydes i denne bestemmelse, er uddannelse og medier særligt relevante i denne sammenhæng (jvf. den første evalueringsrapport om implementering af pagten i Spanien, ECRML (2005) 4, stykke 182).

42. I sin første evalueringsrapport (jvf. stykke 44-47) vurderede Ekspertkomitéen, at den brede offentlighed i Danmark ikke var tilstrækkeligt bevidst om den status, tysk har som regionalt sprog eller mindretalssprog i Danmark. Komitéen mente, at bevidsthed, respekt og forståelse overfor regionale

⁴ <http://www.sprogfokus.dk>

sprog eller mindretalssprog ikke var klart nok defineret som et mål for den generelle uddannelsesindsats i Danmark, og at der ikke var nogen opmuntring af medierne i den henseende. Derfor opfordrede Ekspertkomitéen myndighederne til at træffe passende foranstaltninger til fremme af gensidig forståelse mellem sproggrupper.

43. Mens der er en opmærksomhed i Sønderjylland om tysk som regionalt sprog eller mindretalssprog i Danmark, ser det ud til, at denne opmærksomhed er meget begrænset i resten af Danmark. Den anden periodiske rapport noterer, at "undervisning i det tyske mindretal og andre etniske og religiøse gruppers kultur, historie, sprog og religion er en del af læseplanen primært i samfundsfag og historie". Men ifølge oplysninger fra Undervisningsministeriet er læseplanerne i Danmark udformet som rammebestemmelser snarere end som en detaljeret liste over, hvad der skal undervises i. Derfor er det i det store og hele op til skolerne og lærerne at beslutte, i hvilket omfang respekt, tolerance og forståelse overfor forskellige sproggrupper er noget, der indgår i undervisningen. For eksempel ser det ud til, at lærere i Sønderjylland inddrager de tysktalendes historie og kultur i deres undervisning i et vist omfang, mens dette almindeligvis ikke sker andre steder. Tilsvarende er det kun undervisningsmateriale, der er til rådighed i Sønderjylland, som indeholder oplysninger om det tyske mindretal.

44. Under besøget gav danske myndigheder udtryk for, at det ville stride mod danske traditioner at give skolerne mere detaljerede anvisninger om at undervise i det tyske mindretal. Ekspertkomitéen mener ikke desto mindre, at der er brug for en øget indsats for at fremme bevidstheden om og forståelsen for tysk som et mindretalssprog i Danmark. Mulige foranstaltninger kunne være klarere retningslinier vedrørende gennemførelsen af de relevante dele af skolernes læseplaner, inddragelse af dette aspekt i tilsynet med Folkeskolen og øget opmærksomhed om dette spørgsmål i forbindelse med undervisningsmateriale og læreruddannelse eller tilsvarende foranstaltninger af mere generel karakter.

Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at træffe foranstaltninger til at fremme bevidstheden om og forståelsen for tysk som et mindretalssprog i Danmark.

45. Ekspertkomitéen fik ikke nogen oplysninger om, hvordan de danske myndigheder opfordrer massemedierne til at forfølge målsætningen om at fremme respekt, forståelse og tolerance i relation til regionale sprog eller mindretalssprog.

46. Ekspertkomitéen modtog også oplysninger, der antyder, at blandt de sprog, som komitéen forholdt sig til, er personer, der taler og grønlandsk og romani, udsat for negative fordomme og en vis grad af stigmatisering. Ekspertkomitéen understreger, at denne forpligtelse pålægger kontraherende stater at fremme gensidig forståelse mellem alle sproggrupper. Komitéen ser derfor gerne, at Danmarks næste periodiske rapport indeholder yderligere oplysninger om foranstaltninger truffet for at leve op til denne forpligtelse.

"Stykke 4

Ved fastlæggelsen af deres politik om regionale sprog eller mindretalssprog skal parterne tage hensyn til de behov og ønsker, som fremsættes af de grupper, der bruger sådanne sprog. De opfordres til, om nødvendigt, at oprette organer med henblik på at rådgive myndighederne om alle forhold vedrørende regionale sprog eller mindretalssprog."

47. Som Ekspertkomitéen bemærkede i sin første evalueringsrapport, er der adskillige ordninger hvorigennem tysktalende kan høres af de danske myndigheder. Det gælder Kontaktudvalget for det tyske mindretal, som omfatter repræsentanter for det tyske mindretal, regeringen og medlemmer af Folketinget og desuden en særlig arbejdsgruppe, som skal evaluere de foranstaltninger, der er truffet under pagtens Afsnit III. De danske myndigheder finansierer også gennem en særlig bevilling det tyske mindretals sekretariat i København, som repræsenterer det tyske mindretal ved kontakter med Folketinget og regeringen.

48. Repræsentanter for de tysktalende oplyste Ekspertkomitéen om, at de i høj grad værdsætter deres kontakter med myndighederne, og at alle relevante dokumenter, herunder Danmarks anden periodiske rapport i henhold til pagten, blev oversendt til de tysktalende forud med henblik på kommentarer. Ekspertkomitéen bemærker, at disse høringsmekanismer i væsentlig grad har bidraget

Afsnit II

til myndighedernes opmærksomhed på de tysktalendes problemer i Danmark og har ført til positive resultater især i forbindelse med kommunalreformen (jvf. stykke 13-18 ovenfor).

2.2. Evaluering med hensyn til pagtens Afsnit III

49. Ekspertkomitéen har indgående undersøgt beskyttelsen af det tyske sprog, som er det eneste sprog, Danmark har udpeget med henblik på beskyttelsesmekanismen i pagtens Afsnit III.

50. I forlængelse af den fokuserede tilgang, som blev forklaret ovenfor (jvf. stykke 6), vil Ekspertkomitéen koncentrere sig om bestemmelser i Afsnit III, i relation til hvilke et antal spørgsmål blev fremdraget i den første rapport. Komitéen vil især evaluere, hvordan de danske myndigheder har reageret på de observationer, der blev fremlagt i den første overvågningsrunde. I nærværende rapport vil Ekspertkomitéen henvise til kernepunkterne i relation til hvert emne og henvise til det stykke i den første rapport, der indeholder den detaljerede begrundelse for komitéens betragtninger, forud for evalueringen af de danske myndigheders reaktion.

51. Hvad angår nærværende rapport, vil Ekspertkomitéen derfor ikke kommentere bestemmelser i relation til hvilke, der ikke har været nævnt væsentlige forhold i den første rapport og i relation til hvilke, der ikke er forelagt nye elementer, som kræver en fornyet vurdering eller en anderledes beskrivelse af gennemførelsen. Disse bestemmelser nævnes nedenfor.

Artikel 8, stykke 1.b.iv, c.iii/iv, d.iii, e.ii, f.ii, h, i; stykke 2;
Artikel 10, stykke 4.c; stykke 5;
Artikel 11, stykke 1.e.i;
Artikel 12, stykke 1.a, b, g; stykke 2;
Artikel 13, stykke 1.a, d;
Artikel 14.a.

Hvad angår disse bestemmelser, henviser Ekspertkomitéen til de konklusioner, komitéen nedfældede i sin første rapport, idet komitéen dog forbeholder sig ret til at evaluere situationen igen på et senere tidspunkt.

52. De stykker og underpunkter, der er fremhævet med fed kursiv, er de forpligtelser, Danmark har valgt.

Artikel 8 – Uddannelse

53. Vedrørende tyskundervisning i Danmark henviser Ekspertkomitéen til de relevante dele af den første rapport (jvf. især stykke 51), som fortsat har gyldighed. Siden første overvågningsrunde har de danske myndigheder vedtaget to lovændringer, som har haft virkning for de tysksprogede skoler.

54. For det første er transportgodtgørelsen for elever i friskoler og private grundskoler, som går i skole uden for deres lokale skoledistrikt, blevet afskaffet fra skoleåret 2006/2007. Dette har væsentlig indvirkning på eleverne i de tysksprogede skoler, og derfor vedtog de danske myndigheder en særlig ordning for disse skoler, som betyder, at forældre ikke skal betale mere end 100 kr. per elev om måneden eller 175 kr. for hver familie om måneden (henholdsvis ca. €13,5 og €23,5).

55. For det andet er der sket en ændring af fordelingen af bevillingen til løbende udgifter for friskoler og private grundskoler med virkning fra 1. januar 2007. For at hindre at det tyske mindretals skoler skal rammes ufordelagtigt af disse ændringer, vedtog de danske myndigheder ændringer til loven om friskoler og private grundskoler den 21. december 2005. Artikel 14 i denne lov (*Bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler m.v.*, LBK nr. 764 af 03/07/2006) fastslår, at staten giver en supplerende bevilling til det tyske mindretals skoler, som skal fordeles af Deutsche Schul- und Sprachverein für Nordschleswig (DSSV). På finansloven 2006 blev der med varig virkning afsat 1,9 millioner kr. (ca. €255.000).

56. Ekspertkomitéen værdsætter de danske myndigheders hensyntagen til de særlige behov, som gør sig gældende for det tyske mindretals skoler, i forbindelse med disse to reformer.

"Stykke 1

På uddannelsesområdet forpligter parterne sig til, inden for det område, hvor sådanne sprog bruges, under hensyntagen til hvert af disse sprogs situation og uden at medføre nogen begrænsning i undervisningen i statens officielle sprog:

- a i *at tilbyde førskoleundervisning på de relevante regionale sprog eller mindretalssprog; eller*
- ii *at tilbyde en betydelig del af førskoleundervisningen på de relevante regionale sprog eller mindretalssprog; eller*
- iii ***at gennemføre en af de under i og ii ovenfor anførte foranstaltninger i det mindste for de elever, hvis familier anmoder derom, og hvor antallet af elever anses for at være tilstrækkelig stort; eller"***

57. I sin første evalueringsrapport (jvf. stykke 52-55) vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse var opfyldt. Alligevel havde komitéen modtaget oplysninger om, at tyske børnehaver, som også optog børn fra tilstødende kommuner, ikke altid modtog de yderligere midler, som kommunerne almindeligvis bidrager med, trods regeringens retningslinier på dette område. Derfor udbad Ekspertkomitéen sig yderligere oplysninger vedrørende dette.

58. Ekspertkomitéen bemærker, at i forbindelse med kommunalreformen (jvf. stykke 13 -18 ovenfor) er reglerne for børneinstitutioner ændret. I denne sammenhæng vedtog de danske myndigheder særlige ordninger for at sikre en fortsættelse af de bevillinger, som tysksprogede pasningsordninger modtog fra kommunerne i Sønderjylland og Sønderjyllands Amt.

59. Den nye ordning (som følger af ændringer i Serviceloven) betyder, at kommunerne er forpligtet til at anerkende private daginstitutioner, som lever op til visse kvalitetskrav. Den økonomiske støtte til disse institutioner er ikke længere afhængig af en aftale med kommunen, sådan som det tidligere var tilfældet. For at kompensere for eventuelle reduktioner, som dette måtte medføre, bemyndiger artikel 11.a, stykke 6 i Serviceloven Familie- og forbrugsministeren til at fastlægge særlige regler for det tyske mindretal.

60. Sådanne regler blev lavet med *Bekendtgørelse om kommunens tilskud til brug for dagtilbud til børn, forældrenes egenbetaling og fripladstilskud m.v.* hvis seneste udgave er BEK no. 1114 af 6. november 2006. Artikel 6 i denne bekendtgørelse fastlægger, at når de overgår til at være private institutioner, skal den bevilling, som det tyske mindretals institutioner modtager til at dække bygninger og løbende udgifter ikke være mindre end den bevilling, de tidligere har modtaget. Ekspertkomitéen ser positivt på den særlige opmærksomhed, de danske myndigheder har vist det tyske mindretals pasningsordninger i forbindelse med kommunalreformen.

61. I henhold til oplysninger forelagt af Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig i organisationens 2005 rapport var der 144 børn i førskoleklasser i tyske skoler, og der var 533 børn i pasningsordninger.

62. Ekspertkomitéen vurderer, at denne forpligtelse er opfyldt.

" g at træffe foranstaltninger med henblik på at sikre, at der undervises i den historie og kultur, som afspejles i det regionale sprog eller mindretalssproget;"

63. I sin første evalueringsrapport fastslog Ekspertkomitéen (jvf. stykke 66), at den ikke havde modtaget tilstrækkelige oplysninger til at evaluere, om de tysktalende sønderjyders historie og kultur blev afspejlet i undervisningen. Derfor kunne Ekspertkomitéen ikke udtale sig om opfyldelsen af denne forpligtelse og anmodede om yderligere oplysninger fra de danske myndigheder.

64. Den anden periodiske rapport nævner, at "undervisning i det tyske mindretals og andre etniske og religiøse gruppers kultur, historie, sprog og religion er en del af læseplanen især i

samfundsfag og historie." Men i henhold til oplysninger fra Undervisningsministeriet og repræsentanter for de tysktalende er læseplaner i Danmark tænkt som en ramme, og det faktiske indhold af undervisningen afhænger i vidt omfang af uafhængige lærere. Selvom det ser ud til, at den historie og kultur, der afspejles af tysk, er noget, der bliver undervist i et vist omfang i offentlige skoler i Sønderjylland, er det ikke muligt at fastslå, om dette sker systematisk. Men de tysktalende oplyste Ekspertkomitéen om, at der var en stigende interesse for det tyske mindretal i forbindelse med ekskursioner og projekter.

65. Ekspertkomitéen mener, at det er muligt mere systematisk at sikre undervisning i tysk historie og kultur især gennem foranstaltninger såsom klarere retningslinier for gennemførelsen af de relevante dele af læseplanerne, inddragelse af dette aspekt i tilsynet med Folkeskolen samt øget opmærksomhed på dette spørgsmål i forbindelse med undervisningsmaterialer og generel læreruddannelse.

66. Ekspertkomitéen vurderer, at denne forpligtelse er delvist opfyldt.

Artikel 9 – Retslige myndigheder

Stykke 1

"Partnerne forpligter sig til, i henseende til de retskredse, hvor antallet af indbyggere, der bruger de regionale sprog eller mindretalssprogene, berettiger til nedennævnte foranstaltninger, under hensyntagen til hvert af disse sprogs situation og under forudsætning af, at brugen af de i nærværende stykke omtalte faciliteter ikke af dommeren anses for at hindre en passende retspleje:

b i borgerlige sager:

iii at tillade, at dokumenter og bevismateriale kan fremlægges på de regionale sprog eller mindretalssprogene,

om nødvendigt ved hjælp af tolke og oversættelser;

c i sager om forvaltningsspørgsmål, der behandles ved domstole:

iii at tillade, at dokumenter og bevismateriale kan fremlægges på de regionale sprog eller mindretalssprogene,

om nødvendigt ved hjælp af tolke og oversættelser;"

Stykke 2

"Parterne forpligter sig til:

a ikke at anfægte gyldigheden af juridiske dokumenter, der er udfærdiget i staten, alene på grund af at de foreligger på et regionalt sprog eller mindretalssprog; eller

b ikke at anfægte gyldigheden, sagens parter imellem, af juridiske dokumenter, der er udfærdiget i landet, alene på grund af at de foreligger på et regionalt sprog eller mindretalssprog, samt at foreskrive, at dokumenterne kan påberåbes over for tredjemand, som ikke bruger disse sprog, under forudsætning af, at de gøres bekendt med dokumenternes indhold af den eller de personer, der påberåber sig dem; eller

c ikke at anfægte gyldigheden, sagens parter imellem, af juridiske dokumenter, der er udfærdiget i landet, alene på grund af at de foreligger på et regionalt sprog eller mindretalssprog."

67. I sin første evalueringsrapport bemærkede Ekspertkomitéen (jvf. stykke 74-80), at retten til at fremlægge dokumenter og bevismateriale på tysk var sikret i medfør af dansk lovgivning. Men Ekspertkomitéen var ikke i stand til få oplysninger om det tyske mindretals brug af denne mulighed i praksis. Komitéen vurderede derfor, at disse forpligtelser kun var delvist opfyldt.

68. Lige som i sin første rapport bemærker Ekspertkomitéen, at Dansk lov muliggør, at dokumenter og bevismateriale kan fremlægges på tysk i retssager. Når alle parter er enige herom, kan dommeren bemyndige brugen af sådant materiale uden oversættelse. Hvis det ikke er tilfældet, kræves der en oversættelse. Oversættelsesudgifterne lægges til de samlede sagsomkostninger og betales af den tabende part.

69. Ekspertkomitéen fik en vis dokumentation for, at der var forelagt dokumenter på tysk, selvom dette sjældent sker. Ifølge dommeren i Aabenraa, som Ekspertkomitéen mødte under sit besøg, skyldes dette delvis manglen på tyskkundskaber blandt de ansatte i retten og delvis fraværet af anmodninger.

70. For de tysktalende er det vigtigste i forbindelse med disse forpligtelser muligheden for at tyske organisationer kan forelægge dokumenter på tysk til retslig registrering. Repræsentanterne for de tysktalende oplyste komitéen om et tilfælde, hvor en retslig myndighed i første omgang havde afvist et tysk dokument fremlagt af Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig (DSSV), men efter overvejelse af Danmarks forpligtelser i henhold til pagten accepterede pågældende myndighed teksten uden oversættelse.

71. Justitsministeriet oplyste Ekspertkomitéen om, at gennemførelsen af pagten havde været drøftet med dommere i Sønderjylland. Det er Ekspertkomitéens opfattelse, at denne dialog med de retslige myndigheder bør følges op med henblik på at opfordre dem til at træffe praktiske eller organisatoriske foranstaltninger, der kan forbedre gennemførelsen af disse forpligtelser i praksis. Foranstaltningerne truffet af Sønderjyllands Statsamt kan tjene som forbillede i den sammenhæng (jvf. stykke 73 – 76 nedenfor).

72. Ekspertkomitéen vurderer alligevel, at disse forpligtelser er opfyldt.

Artikel 10 – Administrative myndigheder og offentlig service

"Stykke 1

Inden for de af statens forvaltningsdistrikter, hvor antallet af indbyggere, der bruger regionale sprog eller mindretalssprog, berettiger til nedennævnte foranstaltninger, og under hensyntagen til hvert sprogs situation, forpligter parterne sig til, i det omfang dette med rimelighed kan lade sig gøre:

- a v at sikre, at brugere af regionale sprog eller mindretalssprog med gyldig virkning kan fremlægge et dokument på disse sprog;"**

73. I sin første evalueringsrapport bemærkede Ekspertkomitéen (jvf. stykke 81-84), at der ikke var noget retsligt grundlag for brug af tysk i de lokale dele af statsadministrationen. Komitéen var også blevet oplyst om, at selvom det nogle gange var muligt at benytte tysk over for myndighederne, så var der en mangel på proaktive foranstaltninger fra regeringens side med sigte på at opmuntre offentligt ansatte til at benytte tysk, hvilket hæmmede den praktiske gennemførelse af denne forpligtelse. Ekspertkomitéen vurderede derfor, at denne forpligtelse ikke var opfyldt, og opfordrede myndighederne til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at tysktalende kan forelægge dokumenter på tysk.

74. I forbindelse med sit andet besøg mødte Ekspertkomitéen en repræsentant fra Statsamtet Sønderjylland, som er en regional statslig myndighed hjemmehørende i Aabenraa⁵. I henhold til de oplysninger, der blev fremlagt på mødet, taler en tredjedel af de ansatte i statsamtet flydende tysk.

⁵ Antallet af regionale statslige administrative enheder er reduceret til fem fra 1. januar 2007; den relevante myndighed for Sønderjylland er *Statsforvaltningen Syddanmark*, baseret i Aabenraa.

Når det gælder dokumenter på tysk, engelsk og de nordiske sprog, kræves der ikke oversættelse fra ansøgere. E-mails modtaget på tysk bliver besvaret på tysk.

75. Et antal ansøgningsformularer og oplysende dokumenter vedrørende familie Lovgivning er til rådighed på tysk. Myndigheden er særligt opmærksom på ansøgere tyskkundskaber i forbindelse med ansættelsesprocedurer. Repræsentanten oplyste også Ekspertkomitéen om, at når der planlægges ferie, sikres det, at der altid er mindst en ansat, som behersker tysk.

76. Ekspertkomitéen værdsætter disse proaktive foranstaltninger, som endog går ud over rækkevidden af denne forpligtelse, og som kunne tjene som model for andre retslige og administrative myndigheder. Komitéen vurderer, at denne forpligtelse er opfyldt.

Artikel 11 – Medier

77. Med hensyn til stykke 1 b og c er det de danske myndigheders opfattelse, at de generelle støtteforanstaltninger, der er fastlagt i den danske medielovgivning med hensyn til private radio og tv stationer, såsom regler med hensyn til licensmidler og teknisk støtte, er tilstrækkeligt til at opmuntre og lette sådanne aktiviteter.

78. Som det er udtrykt klart i pagtens forklarende del (stykke 2, 10 og 107), har mediesektoren som helhed en tendens til at stille regionale sprog eller mindretalssprog ugunstigt i kraft af disses økonomisk og politisk svage stilling. Ved at acceptere forpligtelser på dette område forpligter en kontraherende stat sig til at rette op på denne situation med positive foranstaltninger (jvf. den anden evalueringsrapport om gennemførelse af pagten i Tyskland, ECRML (2005) 7, punkt S). I denne sammenhæng vil det være i overensstemmelse med pagtens ånd, at myndighederne træffer særlige foranstaltninger for at gøre det muligt for stationer, der sender på regionale sprog eller mindretalssprog, at modtage licensmidler, især i en situation hvor der ikke er noget tilfredsstillende tilbud på de pågældende regionale sprog eller mindretalssprog. Som Ekspertkomitéen har bemærket andetsteds, er det ofte svært for instanser, der repræsenterer regionale sprog eller mindretalssprog, at leve op til de samme tekniske standarder som nationale medieudbydere (den første evalueringsrapport om pagtens gennemførelse i Ungarn, ECRML (2001) 4, stykke 64, hvor Ekspertkomitéen foreslog, at "et bonus system for sådanne ordninger ville være i tråd med ånden i pagtens Artikel 11.1.b").

"Stykke 1

Over for brugerne af regionale sprog eller mindretalssprog inden for de områder, hvor disse sprog tales, under hensyntagen til hvert sprogs situation, i det omfang de offentlige myndigheder direkte eller indirekte har kompetence, har beføjelse eller spiller en rolle i denne henseende, forpligter parterne sig til, idet de respekterer princippet om mediernes uafhængighed og autonomi:

- b i at fremme og/eller lette etableringen af mindst én radiostation på de regionale sprog eller mindretalssprogene; eller***
- ii at fremme og/eller lette regelmæssig udsendelse af radioprogrammer på de regionale sprog eller mindretalssprogene;"***

79. Som Ekspertkomitéen understregede i sin første evalueringsrapport, er disse to stykker alternative muligheder, hvilket gør stykke b.ii overflødig. Men i lyset af ratificeringen, har Ekspertkomitéen også set på et par foranstaltninger med henblik på at fremme udsendelse af radioprogrammer på tysk.

80. I sin første evalueringsrapport (jvf. stykke 87 og 88) vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse ikke var opfyldt. Der var ikke nogen radiostation i Danmark, som sendte på tysk, og der var ikke truffet nogen specifikke foranstaltninger i den henseende. Ekspertkomitéen opfordrede de danske myndigheder til at tage skridt til at opmuntre til og/eller lette dannelsen af mindst en radiostation, der sender på tysk.

81. Der er fortsat ikke nogen tysksproget radiostation i Danmark. Ekspertkomitéen fastholder derfor sin tidligere konklusion og mener, at denne forpligtelse ikke er opfyldt.

82. Imidlertid fik Ekspertkomitéen under sit besøg at vide, at de tysktalende havde startet et radioprojekt med en privat radiostation med støtte fra Kulturministeriet. Ministeriet har påtaget sig at yde et årligt tilskud på 250.000 kr. (ca. €33.500) i en treårs prøveperiode. De tysktalende bruger midlerne til at købe sendetid fra en populær lokal privat radiostation (Radio Mojn). I henhold til de oplysninger, der er givet af repræsentanter for det tyske mindretal, sender denne radiostation tre nyhedsudsendelser på tysk hver dag (en udsendelse på et minut og to på tre minutter). Derudover bruges der fem minutter hver måned til meddelelser vedrørende det tyske mindretal.

83. Selvom om dette projekt er meget begrænset, anses det af de tysktalende for at være en god start. Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at fastholde og øge deres støtte til radioudsendelser på tysk.

Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til i tæt samarbejde med de tysktalende at tage skridt til en fuld implementering af denne forpligtelse og træffe foreløbige foranstaltninger til at øge omfanget af transmitteret radio.

"c i at fremme og/eller lette etableringen af mindst én fjernsynskanal på de regionale sprog eller mindretalssprogene; eller

ii at fremme og/eller lette regelmæssig udsendelse af fjernsynsprogrammer på de regionale sprog eller mindretalssprogene;"

84. Disse to stykker er alternative muligheder, hvilket gør c.ii overflødig. Men i lyset af ratificeringen har Ekspertkomitéen også set på, om der er truffet nogen foranstaltninger til at opmuntre til udsendelse af tv programmer på tysk.

85. I sin første evalueringsrapport (jvf. stykke 87 og 88) vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse ikke var opfyldt. Der var ingen tv station i Danmark, der sendte på tysk, og der var ikke truffet nogen foranstaltninger i den henseende. Ekspertkomitéen opfordrede de danske myndigheder til at tage skridt til at opmuntre til og/eller lette skabelse af en tysksproget fjernsynskanal.

86. I lyset af ovenanførte observationer (jvf. stykke 77 - 78) og manglen på udvikling med hensyn til gennemførelse af denne forpligtelse i Danmark fastholder Ekspertkomitéen sin tidligere vurdering og mener, at denne forpligtelse ikke er opfyldt.

87. Ekspertkomitéen er ikke blevet oplyst om nogen foranstaltninger truffet af de danske myndigheder for at opmuntre til og/eller lette udsendelse af fjernsynsprogrammer på tysk.

Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at tage skridt til gennemførelse af denne forpligtelse i tæt samarbejde med de tysktalende.

"d at fremme og/eller lette fremstillingen og distributionen af lydproduktioner og audiovisuelle produktioner på de regionale sprog eller mindretalssprogene;"

88. I sin første evalueringsrapport (jvf. stykke 91) var Ekspertkomitéen ikke i stand til at nå til en konklusion vedrørende denne forpligtelse på grund af mangel på oplysninger.

89. I den anden periodiske rapport refererede de danske myndigheder blot til generelle aktivitetsfremmende tiltag i relation til dannelse af lokale radio og tv stationer.

90. Ekspertkomitéen bemærker, at for at opfylde denne forpligtelse er det ikke tilstrækkeligt at tillade, at værker på regionale sprog eller mindretalssprog nyder godt af de generelle aktivitetsfremmende foranstaltninger, idet dette allerede er dækket af princippet om ikke-diskrimination, der ligger i pagtens artikel 7, stykke 2, og i artikel 11, stykke 1.f.ii (som også er valgt af

Danmark med hensyn til tysk). Derfor nødvendiggør denne bestemmelse proaktive foranstaltninger fra myndighedernes side (jvf. den anden evalueringsrapport vedrørende Tyskland ECRML (2001) 2 med hensyn til fremme af dansk i Schleswig-Holstein, stykke 74). Selvom pagten ikke specificerer, hvilken form foranstaltninger til opmuntring og/eller fremme skal have, skal de være effektive og ikke rent symbolske eller formelle. Man kunne for eksempel forestille sig, at de har form af teknisk bistand eller enten direkte eller indirekte økonomisk støtte (såsom skolers, bibliotekers, kulturinstitutioners eller offentlige radio og tv stationers indkøb af værker på regionale sprog eller mindretalssprog) osv.

91. Ekspertkomitéen er ikke bekendt med, at der forefindes sådanne specifikke aktivitetsfremmende foranstaltninger med hensyn til tysk i Danmark. Ekspertkomitéen vurderer derfor, at denne forpligtelse ikke er opfyldt.

"f ii at anvende de gældende økonomiske støtteforanstaltninger til også at gælde for audiovisuelle produktioner på det regionale sprog eller mindretalssproget;"

92. I sin første evalueringsrapport (jvf. stykke 93) vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse ikke var opfyldt, eftersom komitéen ikke var gjort bekendt med nogen ordninger for økonomisk støtte til audiovisuelle produktioner på tysk.

93. I den anden periodiske rapport henviser de danske myndigheder til støtteordningen i den danske filmlov (jvf. page 24). Men Ekspertkomitéen har ikke fået belæg for, at de eksisterende ordninger til økonomisk støtte er udformet på en sådan måde, at programmer på tysk i praksis kunne kvalificere sig til at opnå støtte. Endvidere har der ifølge Filminstitutet ikke været afsat særlige midler til støtte for det tyske mindretal. De tysktalende oplyste også Ekspertkomitéen om, at de eksisterende ordninger for økonomisk støtte ikke var blevet anvendt til audiovisuelle produktioner på tysk.

94. Ekspertkomitéen vurderer derfor, at denne forpligtelse kun formelt er opfyldt.

"g at støtte uddannelse af journalister og andre medarbejdere til medier, der bruger regionale sprog eller mindretalssprog."

95. I sin første evalueringsrapport var Ekspertkomitéen ikke i stand til at nå en konklusion vedrørende denne forpligtelse (jvf. stykke 94), idet der ikke forelå nogen oplysninger om, hvorvidt lån og stipendier fra Statens Uddannelsesstøtte i praksis blev brugt til uddannelse af tysktalende journalister.

96. I deres anden rapport henviser de danske myndigheder til tre muligheder for, at tysktalende journalister kan blive uddannet i Danmark (jvf. side 24-25). Det kan ske gennem et ophold i Tyskland, ved at kombinere journalistik og tysk på Roskilde Universitets Center samt fra 1. september 2006 ved at tage en bachelor i tysk med journalistik som tilvalg og kombinere denne bachelor med en overbygningsuddannelse i journalistik på Syddansk Universitet. Myndighederne henviser ligeledes til, at et antal journalister på det tyske mindretals avis "Der Nordschleswiger" har fået deres uddannelse i Danmark.

97. Ekspertkomitéen vurderer, at denne forpligtelse er opfyldt med hensyn til journalister.

"Stykke 2

Parterne forpligter sig til at garantere friheden til at modtage radio- og fjernsynsudsendelser direkte fra nabolande på et sprog, der bruges i en form, som er identisk med eller ligner et regionalt sprog eller mindretalssprog, og til ikke at modsætte sig genudsendelse af radio- og fjernsynsudsendelser fra nabolande på et sådant sprog. Endvidere forpligter de sig til at sikre, at der ikke påføres nogen begrænsninger i ytringsfriheden og den frie udbredelse af information i den skrevne presse på et sprog, der bruges i en form, som er identisk med eller ligner et regionalt sprog eller mindretalssprog. Da udøvelsen af ovennævnte frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et

demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger, eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed."

98. I sin første evalueringsrapport vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse var opfyldt (jvf. stykke 95). Komitéen er imidlertid af de tysktalende blevet gjort opmærksom på, at det er blevet vanskeligere og vanskeligere at modtage udsendelser sendt fra Tyskland i Sønderjylland på grund af digitaliseringen. Ekspertkomitéen er klar over, at mange, der taler regionale sprog eller mindretalssprog i Europa, står over for dette problem. Ekspertkomitéen fastholder sin vurdering og mener, at denne forpligtelse er opfyldt, men komitéen vil gerne henlede de danske myndigheders opmærksomhed på, at denne forpligtelse måske kræver en aktiv indsats fra myndighederne i fremtiden. Som det er anført i stykke 111 i de forklarende bemærkninger til pagten, "forpligtelsen til at garantere frihed til at modtage udsendelser relaterer ikke blot til spørgsmålet om hindringer, der aktivt stilles i vejen for modtagelse af udsendelser sendt fra nabolande, men også til passive hindringer, der er resultat af, at de kompetente myndigheder ikke tager nogen initiativer for at muliggøre modtagelse".

Artikel 12 – Kulturelle aktiviteter og faciliteter

"Stykke 1

Med hensyn til kulturaktiviteter og -faciliteter - hovedsagelig biblioteker, videoteker, kulturcentre, museer, arkiver, akademier, teatre og biografer, samt litterære arbejder og filmproduktion, folkelige former for kulturudtryk, festivaler og kulturindustrier, herunder blandt andet brugen af ny teknologi - forpligter parterne sig til inden for de områder, hvor disse sprog bruges, og i det omfang de offentlige myndigheder har kompetence, har beføjelse eller spiller en rolle på dette område:

- d at sikre, at de organer, som er ansvarlige for at organisere eller støtte forskellige former for kulturaktiviteter, tager passende hensyn til, at kendskabet til og brugen af regionale sprog eller mindretalssprog og kulturer skal indarbejdes i de projekter, som de sætter i gang eller støtter;**
- e at fremme foranstaltninger til at sikre, at de organer, som er ansvarlige for at organisere eller støtte kulturaktiviteter, råder over medarbejdere, som fuldt ud behersker det pågældende regionale sprog eller mindretalssprog samt det eller de sprog, der bruges af resten af befolkningen;**
- f at tilskynde repræsentanter for brugerne af et bestemt regionalt sprog eller mindretalssprog til at deltage direkte i tilvejebringelsen af faciliteter og planlægningen af kulturaktiviteter;"**

99. I sin første evalueringsrapport var Ekspertkomitéen ikke i stand til at konkludere vedrørende disse forpligtelser, fordi der ikke forelå oplysninger om instanser, som organiserer kulturelle aktiviteter og om, hvordan de inddrager tysk i sådanne aktiviteter.

100. I den anden periodiske rapport henviser myndighederne til de kulturelle aktiviteter i Euroregion Sønderjylland-Schleswig. De tysktalende er direkte repræsenteret i regionen og bidrager til adskillige kulturelle aktiviteter. Men Euroregion Sønderjylland-Schleswig er den eneste instans Ekspertkomitéen kender til, som er relevant med hensyn til disse forpligtelser, og de oplysninger, der er fremlagt i den anden periodiske rapport, henviser især til den direkte økonomiske støtte fra de centrale og lokale myndigheder til tyske kulturelle organisationer i Sønderjylland, men ikke til de tysktalendes deltagelse i kulturelle aktiviteter i Sønderjylland mere generelt. I henhold til de tysktalende er det tyske mindretal ikke tilstrækkeligt repræsenteret i instanser, som organiserer kulturelle aktiviteter. Selvom de organiserer deres egne aktiviteter, er de sjældent involveret i bredere kulturelle begivenheder.

101. Ekspertkomitéen vurderer, at disse forpligtelser er delvist opfyldt for indeværende. Komitéen vil gerne have oplysninger om konkrete eksempler på tysktalendes deltagelse i kulturelle aktiviteter i Sønderjylland mere generelt, hvis sådanne foreligger.

"Stykke 3

Parterne forpligter sig til, når de fører deres kulturpolitik i udlandet, at træffe passende foranstaltninger i henseende til regionale sprog eller mindretalssprog og de kulturer, de afspejler."

102. På grundlag af oplysninger modtaget fra de danske myndigheder vurderede Ekspertkomitéen i sin første evalueringsrapport, at denne forpligtelse ikke var opfyldt (jvf. stykke 103), og anmodede om yderligere oplysninger om planlagte konsultationer mellem den relevante kulturinstans og de tysktalende.

103. I henhold til oplysninger forelagt af de danske myndigheder havde Det Danske Kulturinstitut, som er ansvarlig for dansk kulturpolitik i udlandet, nogle drøftelser med de tysktalende i 2004 vedrørende aktiviteter i forbindelse med 50-året for København-Bonn erklæringerne. Det Danske Kulturinstitut opfordrede også de tysktalende til at overveje og fremlægge mulige projekter til overvejelse. Men myndighederne oplyste, at de ikke modtog nogen forslag.

104. Ekspertkomitéen værdsætter Det Danske Kulturinstituts initiativ og ser frem til at modtage yderligere oplysninger i den næste periodiske rapport om de danske myndigheders inddragelse af de tysktalende sønderjydere sprog og kultur i forbindelse med kulturpolitik i udlandet.

Artikel 13 –Det økonomiske og sociale liv

"Stykke 1

Med hensyn til det økonomiske og sociale område forpligter parterne sig til i hele landet:

- c at bekæmpe enhver praksis, der har til hensigt at begrænse brugen af regionale sprog eller mindretalssprog i forbindelse med økonomiske eller sociale anliggender;"***

105. I sin første evalueringsrapport var Ekspertkomitéen ikke i stand til at konkludere vedrørende denne forpligtelse på grund af mangel på oplysninger (jvf. stykke 105).

106. I henhold til de danske myndigheder er der ikke nogen praksis i Danmark, som kan henregnes under denne forpligtelse, og derfor kan der ikke fremlægges specifikke oplysninger. Ekspertkomitéen blev ikke af de tysktalende gjort opmærksom på nogen praksis, der skulle modvirke brugen af tysk i forbindelse med økonomiske aktiviteter.

107. Ekspertkomitéen har ikke modtaget nogen oplysninger om eksempler på praksis, som har til hensigt at modvirke brugen af tysk i forbindelse med økonomiske og sociale aktiviteter under de to første overvågningsrunder, hverken fra myndighederne eller fra de tysktalende. I mangel på rapporter om sådan praksis vurderer Ekspertkomitéen, at forpligtelsen er opfyldt for indeværende.

"Stykke 2

Med hensyn til økonomiske og sociale anliggender forpligter parterne sig til, i det omfang de offentlige myndigheder har kompetence, inden for det område, hvor de regionale sprog eller mindretalssprogene bruges, og for så vidt dette med rimelighed kan lade sig gøre:

- c at sikre, at sundheds- og socialinstitutioner som for eksempel sygehuse, plejehjem og herberger giver mulighed for på deres eget sprog at modtage og behandle personer, der bruger et regionalt sprog eller mindretalssprog, som har brug for pasning og pleje på grund af sygdom, alder eller andet;"***

108. I sin første evalueringsrapport vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse kun delvist var opfyldt. Komitéen værdsatte myndighedernes støtte til de tysktalendes organisation "Sozialdienst Nordschleswig", men det var komitéens opfattelse, at en mere systematisk tilgang omfattende både lokale og regionale myndigheder var påkrævet for at leve op til denne forpligtelse.

109. I sin anden periodiske rapport henviser de danske myndigheder til at grænseoverskridende samarbejde med Tyskland i sundhedssektoren er blevet mere udbredt i de seneste år især gennem etableringen af et tysk privathospital i Sønderjylland og inddragelse af en tysk redningshelikopter som en del af præ-hospitalsberedskabet. Ekspertkomitéen var også glad for at høre, at Indenrigs og sundhedsministeren sendte et brev til Sønderjyllands Amt i juni 2006 og gjorde opmærksom på Danmarks forpligtelser i henhold til pagten i forbindelse med kommunalreformen.

110. Ekspertkomitéen bemærker, at det er muligt at benytte tysk på hospitaler og i andre faciliteter i den sociale sektor i de fleste tilfælde, selvom de lokale og regionale myndigheder ikke har en politik, der systematisk skal sikre, at der kan bruges tysk disse steder. De tysktalende mener, at det eksisterende potentiale blandt tysktalende ansatte ikke udnyttes fuldt ud. Der ser også ud til at være nogen forvirring om tysktalende lægers muligheder for at bruge tysk ved behandling af patienter, idet de tysktalende henviste til eksempler på læger med tysk baggrund, der afviste at tale tysk af frygt for rettesættelse. Myndighederne bør eventuelt søge dette spørgsmål afklaret med hospitalerne.

111. Med hensyn til ældreomsorgen blev Ekspertkomitéen oplyst om, at det ville være en udfordring for de nye større kommuner at harmonisere de tidligere kommuners regler med hensyn til hjemmehjælp, som har været meget forskellige. Når det gælder social omsorg, gør kommunerne omfattende brug af de tysktalende organisationer.

112. Ekspertkomitéen vurderer, at denne forpligtelse er delvis opfyldt. I betragtning af, at denne forpligtelse forudsætter, at myndighederne sikrer brugen af tysk, er der behov for en mere systematisk tilgang på kommunalt niveau og i den nye Region Syddanmark. En tosproget personalepolitik svarende til den, der kendes fra Statsamtet Sønderjylland (jvf. stykke 73 – 76), bør være en integreret del af en sådan tilgang (jvf. den anden evalueringsrapport med hensyn til Tyskland ECRML (2001) 2, stykke 163).

Ekspertkomitéen opfordrer de danske myndigheder til at styrke bestræbelserne på at sikre, at tysk kan bruges i institutioner i den sociale sektor, især når det gælder ældreomsorg.

Artikel 14 – Grænseoverskridende udveksling

“ Parterne forpligter sig til:

- b af hensyn til regionale sprog eller mindretalssprog at lette og/eller fremme samarbejde over landegrænser, navnlig mellem regionale eller lokale myndigheder, inden for hvis område samme sprog bruges i identisk eller lignende form.”***

113. I sin første evalueringsrapport vurderede Ekspertkomitéen, at denne forpligtelse var opfyldt under henvisning til Grænseregion Sønderjylland-Schleswig (jvf. stykke 112).

114. Til trods for sine begrænsede ressourcer yder Euroregion Sønderjylland-Schleswig fortsat et væsentligt bidrag til fremme af tysk i Sønderjylland. Et meget positivt eksempel er regionens involvering i sprogfokus/sprachfokus projektet (jvf. stykke 38 ovenfor). Selvom antallet af medlemmer af den regionale forsamling er reduceret fra 42 til 22, er det tyske mindretal fortsat repræsenteret. Der er tolke til møderne i den regionale forsamling, og deltagerne kan vælge at benytte tysk eller dansk.

115. Ekspertkomitéen værdsætter de aktiviteter, der varetages af Euroregion Sønderjylland-Schleswig regionen og vurderer, at denne forpligtelse er opfyldt.

Kapitel 3 Konklusioner

3.1. Ekspertkomitéens konklusioner med hensyn til de danske myndigheders reaktion på Ministerkomitéens henstillinger

Henstilling nr. 1:

“vedtage en mere struktureret politik til beskyttelse og fremme af tysk for at sikre en gennemførelse af pagten i praksis, især inden for områderne administration, retsvæsen og medier;”

De er flere tegn på, at de danske myndigheders tilgang til beskyttelse og fremme af tysk er blevet mere proaktiv, hvilket afspejles i vedtagelsen af et antal lovtekster med specifikke bestemmelser, der varetager de tysktalendes behov (jvf. stykke 12 ovenfor). Der er stadig behov for en mere struktureret politik på medieområdet.

Henstilling nr. 2:

“genoptage drøftelse med hjemmestyret på Færøerne og i Grønland vedrørende en mulig anvendelse af pagten i de to hjemmestyreområder;”

Danmark har efterlevet denne henstilling. De danske myndigheder oplyste Ekspertkomitéen om, at der var taget fornyet kontakt med hjemmestyremyndighederne vedrørende en udvidelse af pagtens anvendelsesområde til også at omfatte de færøske og de grønlandske hjemmestyreområder. De danske myndigheder rapporterede, at de færøske myndigheder ikke gav udtryk for interesse i en eventuel anvendelse af pagten på færøsk, hvorimod de grønlandske myndigheder meddelte, at de ville tage spørgsmålet op til fornyet overvejelse (jvf. stykke 24 ovenfor).

Henstilling nr. 3:

“overveje beskyttelse af tysk i forbindelse med den mulige reform af administrative strukturer, som kunne påvirke Sønderjyllands Amt;”

En administrativ reform trådte i kraft den 1. januar 2007. Under udarbejdelsen af reformen var de danske myndigheder meget opmærksomme på de tysktalendes forhold og traf adskillige foranstaltninger til at sikre, at beskyttelsen af tysk ikke blev ugunstigt påvirket af reformen (jvf. stykke 13 -18 ovenfor). Dette er i fuld overensstemmelse med henstillingen og med pagtens ånd.

Henstilling nr. 4:

“sikre at tysktalende har mulighed for at bruge deres sprog over for administrative myndigheder i praksis;”

Under indeværende overvågningsperiode er Ekspertkomitéen blevet informeret om adskillige foranstaltninger truffet af den regionale del af den statslige administration i Sønderjylland med henblik på at sikre tysktalendes mulighed for at benytte deres sprog (jvf. stykke 73 - 76 ovenfor). Danmark valgte ikke Afsnit III forpligtelser under artikel 10 vedrørende lokale og regionale myndigheder. Men for at gennemføre Danmarks forpligtelser i sundheds- og socialektoren er der behov for, at de fire nye kommuner og Region Syddanmark (jvf. stykke 110 – 112 ovenfor) udvikler en mere struktureret politik i relation til tysk. Breve sendt fra Indenrigs- og sundhedsministeren til disse myndigheder i juni 2006 (jvf. stykke 37 og 109 ovenfor) er et skridt i den rigtige retning, selvom de ikke har bindende karakter.

Henstilling nr. 5:

“gennemføre de forpligtelser der er valgt indenfor radio og tv området.”

Der er sket en meget begrænset udvikling på medieområdet, og tilstedeværelsen af tysk i dansk radio og tv er meget svag herunder i Sønderjylland. Et nyt radioprojekt støttet af Kulturministeriet er opmuntrende, men der er brug for en mere målrettet indsats, for at Danmark kan gennemføre sine forpligtelser under Afsnit III på dette område (jvf. stykke 82 ovenfor).

3.2. Ekspertkomitéens resultater i anden overvågningsperiode

A. Danmark bør fremhæves for sit fortsatte engagement i at beskytte og fremme det tyske sprog i Sønderjylland. Der er taget skridt i relation til mange forhold, som blev udpeget i Ekspertkomitéens første evalueringsrapport og i Ministerkomitéens Henstilling RecChL(2004)2. Dansk lovgivning afspejler i stigende grad de danske myndigheders bevidsthed om behovet for at beskytte og fremme tysk gennem særlige foranstaltninger.

B. Denne positive holdning er især kommet til udtryk gennem de foranstaltninger, der er truffet for at sikre de tysktalendes interesser i Sønderjylland i forbindelse med reformen af kommunale og administrative strukturer. I fuld overensstemmelse med pagtens ånd tog de danske myndigheder indgående hensyn til de tysktalendes forhold i forbindelse med udarbejdelse af reformen og traf adskillige foranstaltninger for at sikre, at beskyttelsen af det tyske sprog ikke ville blive påvirket i negativ retning (jvf. stykke 22 ovenfor). Ekspertkomitéen mener, at de eksemplariske høringsmekanismer, som blev etableret af de danske myndigheder, på afgørende vis bidrog til at sikre dette tilfredsstillende resultat.

C. Ekspertkomitéen værdsætter det fremragende samarbejde komitéen havde med de danske myndigheder i forbindelse med komitéens besøg. Og komitéen værdsætter ligeledes, at Danmarks anden periodiske rapport i det store og hele forholder sig til de observationer og henstillinger, der er nedfældet i Ekspertkomitéens første evalueringsrapport. Men komitéen så gerne, at den næste periodiske rapport indeholder mere detaljerede oplysninger om Danmarks efterlevelse af enkelte Afsnit II forpligtelser.

D. Angående pagtens anvendelsesområde i Danmark informerede de danske myndigheder Ekspertkomitéen om, at der var taget fornyet kontakt med hjemmestyremyndighederne på Færøerne og i Grønland i denne forbindelse. Det blev oplyst, at de færøske myndigheder ikke udtrykte interesse i anvendelse af pagten på færøsk, hvorimod de grønlandske myndigheder meddelte, at de ville genoverveje spørgsmålet (jvf. stykke 24 ovenfor). De danske myndigheder vil følge Grønlands endelige beslutning i denne sag. Efter Ekspertkomitéens opfattelse ville en eventuel inddragelse af Grønlands erfaringer med sprogbeskyttelse berige pagtens funktion og være et aktiv for beskyttelsen af regionale sprog eller mindretalssprog i Europa.

E. Det er fortsat uklart for Ekspertkomitéen, om der har været en kontinuert traditionel tilstedeværelse af sproget romani i Danmark (jvf. stykke 27 - 29). Det er Ekspertkomitéens opfattelse, at der er behov for, at de danske myndigheder undersøger dette spørgsmål indgående, om nødvendigt med brug af ekspertbistand.

F. Tilbuddet om undervisning på tysk i det tyske mindretals private skoler er tilfredsstillende. De danske myndigheder har sikret, at nye regler for friskoler og private grundskoler tager højde for de tysksprogede skolars særlige behov.

G. Den sønderjyske del af statsadministrationen har taget rosværdige initiativer med henblik på at sikre, at tysk kan benyttes ved kontakt med denne myndighed (jvf. stykke 73 - 76). Selvom Danmark ikke har valgt nogen Afsnit III forpligtelser med hensyn til kommuner, har de centrale myndigheder opfordret kommunerne til at tage særligt hensyn til tysk i forbindelse med kommunalreformen (jvf. stykke 13 - 18).

H. Udviklingen i mediesektoren har været begrænset, og der forekommer meget lidt tysk i dansk radio og tv. Et nyt radioprojekt støttet af Kulturministeriet er positivt, men der er behov for en mere fokuseret indsats, for at Danmark kan gennemføre sine Afsnit III forpligtelser på dette område, som omfatter opmuntring til og/eller lettelse af etableringen af mindst en radiostation og en fjernsynskanal på tysk (jvf. stykke 79 - 87).

I. Der er et bredt og varieret omfang af kulturaktiviteter på tysk i Sønderjylland. Det danske kulturministerium og de relevante lokale myndigheder støtter aktivt sådanne aktiviteter via midler, der bliver stillet til rådighed for de tysktalendes organisationer. Det er imidlertid ikke klart for Ekspertkomitéen, i hvilket omfang andre instanser, som organiserer kulturelle aktiviteter i Sønderjylland, inddrager tysk (jvf. stykke 99 - 101).

Konklusioner

J. Mulighederne for at bruge tysk i det økonomiske liv er i bedring især på grund af det økonomiske miljø i grænseregionen. Euroregion Sønderjylland-Schleswig bidrager i væsentlig grad til denne udvikling via sit arbejde, som de tysktalende er tæt knyttet til (jvf. stykke 114).

K. Det er fortsat muligt i vidt omfang at benytte tysk i sundheds- og socialsektoren, men Danmarks forpligtelser på dette område er vidtrækkende og forudsætter mere systematisk indsats. Derfor er der behov for, at de fire nye kommuner i Sønderjylland og Region Syddanmark udvikler en mere struktureret politik med det formål at sikre, at tysk kan benyttes i institutioner i den sociale sektor. Breve sendt i juni 2006 af Indenrigs- og sundhedsministeren til disse myndigheder er et skridt i den rigtige retning, selvom de ikke har en juridisk bindende karakter (jvf. stykke 37 og 109).

L. Endelig er der et behov for at øge bevidstheden om og forståelsen for tysk som et regionalt sprog eller mindretalssprog i den danske befolkning som helhed (jvf. stykke 41 - 44).

Den danske regering blev opfordret til at kommentere indholdet af denne rapport i henhold til pagtens artikel 16.3. De modtagne kommentarer er vedhæftet som Bilag II.

På grundlag af denne rapport og dens konklusioner forelagde Ekspertkomitéen Ministerkomitéen sine forslag til henstillinger til Danmark. Samtidig understregede Ekspertkomitéen behovet for, at de danske myndigheder udover disse generelle henstillinger gør de mere detaljerede observationer i selve Rapporten til genstand for overvejelse.

På sit 1005. møde den 26. september 2007 vedtog Ministerkomitéen sin Henstilling til Danmark som anført i del B i nærværende dokument.

Bilag I: Ratificeringsinstrument

Danmark :

Erklæring indeholdt i en verbalnote fra Danmarks permanente repræsentation på tidspunktet for deponering af ratificeringsinstrumentet den 8. september 2000 – (Originaltekst på engelsk)

I henhold til artikel 2, stykke 2, og artikel 3, stykke 1, i den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog erklærer Danmark, at det vil anvende følgende bestemmelser i pagtens Afsnit III i relation til mindretalssproget tysk i Sønderjylland:

Artikel 8, stykke 1 a iii; b iv, c iii/iv, d iii; e ii, f ii, g; h; i; stykke 2;
Artikel 9, stykke 1 b iii; c iii; stykke 2 a/b/c;
Artikel 10, stykke 1 a v; stykke 4 c; stykke 5;
Artikel 11, stykke 1 b i/ii, c i/ii; d, e i, f ii; g, stykke 2;
Artikel 12, stykke 1 a; b; d; e; f; g; stykke 2; stykke 3
Artikel 13, stykke 1 a; c; d; stykke 2 c;
Artikel 14, a; b.

Den danske regering vurderer, at artikel 9, stykke 1 b iii, and 1 c iii, ikke udelukker, at national procesret indeholder regler, der som udgangspunkt kræver, at dokumenter fremlagt for en ret på et fremmed sprog ledsages af en oversættelse.

Periode som er omfattet 1/1/2001 -

Den foregående erklæring vedrører artikel: 2, 3

Erklæring indeholdt i en verbalnote fra Danmarks permanente repræsentation på tidspunktet for deponering af ratificeringsinstrumentet den 8 september 2000 – (Originaltekst på engelsk)

Det danske rige omfatter Danmark, Færøerne og Grønland.

Paragraf 11 i lov nr. 137 af 23. marts 1948 om hjemmestyre for Færøerne fastslår at "Færøsk anerkendes som Hovedsproget, men Dansk skal læres godt og omhyggeligt, og Dansk kan lige så vel som Færøsk anvendes i offentlige Forhold."

I kraft af nævnte lov er der en høj grad af beskyttelse af færøsk, og pagtens bestemmelser vil derfor ikke finde anvendelse på færøsk, jvf. pagtens artikel 4 (2). Af denne grund har den danske regering ikke til hensigt at forelægge periodiske rapporter i henhold til pagtens artikel 15 for så vidt angår færøsk.

Danmarks ratificering af pagten berører ikke på nogen måde resultaterne af forhandlingerne om Færøernes fremtidige forfatningsmæssige status.

Paragraf 9 i lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre fastslår at:
"Det grønlandske sprog er hovedsproget. Der skal undervises grundigt i det danske sprog.
Stk. 2. Begge sprog kan anvendes i offentlige forhold. "

I kraft af nævnte lov er der en høj grad af beskyttelse af grønlandsk, og pagtens bestemmelser vil derfor ikke finde anvendelse på grønlandsk, jvf. pagtens artikel 4(2). Derfor har Danmarks regering ikke til hensigt at forelægge periodiske rapporter for så vidt angår grønlandsk.

Periode som er omfattet: 1/1/2001 -

Den foregående erklæring vedrører artikel: 15, 4

Meddelelse indeholdt i verbalnote fra Danmarks permanente repræsentation af 25. august 2000, overrakt på tidspunktet for Danmarks deponering af ratificeringsinstrumentet den 8. september 2000 - (Originaltekst på engelsk)

Efter modtagen instruks oversender repræsentationen hermed autoriserede oversættelser til engelsk af den grønlandske hjemmestyreløve af 29. november 1978 og hjemmestyreløven for Færøerne af 23. marts 1948, på grundlag af hvilke der har været holdt obligatoriske samråd som en del af ratificeringsprocessen. Opmærksomheden henledes på henholdsvis paragraf 9 og 11 og på den tilsvarende liste over forhold, som er lagt under hjemmestyre.

[**Note fra sekretariatet:** De endelige udgaver til rådighed ved henvendelse til Traktatkontoret.]

Periode der er omfattet: 1/1/2001 -

Den foregående erklæring vedrører artikel: -

Bilag II: Kommentarer fra de danske myndigheder

Med henvisning til den anden rapport om Danmark vedrørende den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog ønsker den danske regering hermed at imødekomme Ekspertkomitéens indbydelse til at kommentere forslaget til Ministerkomitéen om følgende henstilling:

- at tage skridt til en fuld gennemførelse af Danmarks forpligtelser når det gælder radio og tv i tæt samarbejde med de tysktalende;

Danmarks kommentar:

Ekspertkomitéen bemærker i sin anden rapport, at udviklingen på medieområdet og forekomsten af tysk i dansk radio og tv fortsat er meget begrænset. Komitéen henstiller, at de danske myndigheder tager skridt til fuld gennemførelse af Danmarks forpligtelser med hensyn til radio og tv i tæt samarbejde med de tysktalende.

Rapporten nævner den støtte, der er givet fra Kulturministeriet til et nyt radioprojekt i Sønderjylland, og komitéen opfordrer de danske myndigheder til at fastholde og øge støtten til udsendelse af radioprogrammer på tysk.

Med hensyn til dette spørgsmål er der drøftelser i gang mellem Kulturministeriet og det tyske mindretal med henblik på en fortsættelse af støtten til radioprojektet efter den treårige forsøgsperiode.

Komitéen gentager sin henstilling om, at de danske myndigheder opmuntrer til og/eller letter dannelsen af mindst en radiostation. Kulturministeriet skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at det tyske mindretal har tilkendegivet, at det ikke er interesseret i en egen radiostation, men fortrækker at købe sendetid fra en lokal dansk radio, som er meget populær i området, og som derfor åbner mulighed for et meget større antal lyttere, end en tysk radiostation kan forvente at få.

Komitéen konkluderer, at der er behov for en mere fokuseret indsats, for at Danmark kan gennemføre sine forpligtelser på medieområdet. I den sammenhæng skal Kulturministeriet henvise til tidligere kommentarer fra den danske regering i forbindelse med rapporten fra 2004. I disse kommentarer påpeger regeringen, at Danmarks forpligtelser med hensyn til at opmuntre til og/eller lette dannelsen af en radio eller tv-station på det regionale sprog eller mindretalssproget i henhold til sprogpagten er gennemført på passende vis. Med hensyn til tyske programmer på de landsdækkende public service kanaler henviser regeringen til, at de public service forpligtelser, der påhviler radio og tv-stationerne, yder tilstrækkelig beskyttelse i betragtning af princippet om mediernes uafhængighed og autonomi.

B. Henstilling fra Europarådets Ministerkomité vedrørende Danmarks anvendelse af pagten

Henstilling RecChL(2007)6 fra Ministerkomitéen vedrørende Danmarks anvendelse af pagten om regionale sprog eller mindretalssprog

*(Vedtaget af Ministerkomitéen den 26. september 2007
på det 1005. møde af ministrenes stedfortrædere)*

Ministerkomitéen, som

henviser til artikel 16 i den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog,

er opmærksom på det af Danmark oversendte ratificeringsinstrument af 8. september 2000,

har bemærket sig Ekspertkomitéens evaluering af pagten med hensyn til Danmarks anvendelse af denne,

er klar over, at denne evaluering er baseret på oplysninger forelagt af Danmark i Danmarks anden periodiske rapport, yderligere oplysninger fremlagt af de danske myndigheder, oplysninger forelagt af instanser og sammenslutninger som er lovligt etableret i Danmark samt de oplysninger, Ekspertkomitéen har fået i forbindelse med sit besøg,

har bemærket sig de danske myndigheders kommentarer vedrørende indholdet af Ekspertkomitéens rapport,

Henstiller at de danske myndigheder er opmærksom på alle Ekspertkomitéens observationer og herunder prioriterer:

1. at tage skridt til en fuld gennemførelse af Danmarks forpligtelser når det gælder radio og tv i tæt samarbejde med de tysktalende;
2. at træffe foranstaltninger til at øge bevidstheden om og forståelsen for tysk som et regionalt sprog eller mindretalssprog blandt den danske befolkning som helhed;
3. at afklare spørgsmålet om den traditionelle tilstedeværelse af sproget romani i Danmark.